УДК 338.512: 544.032.1: 640.432+41

МЕТОДИ ВИТРАТНОГО ПІДХОДУ В ОЦІНЮВАННІ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СФЕРИ

DOI 10.30838/ P.ES.2224.040719.174.557

JEL: L83, M42

Юдіна О. І., к.е.н.

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Стаття присвячена удосконаленню використання методів витратного підходу під час оцінюванні економічної стійкості підприємства готельно-ресторанної сфери. У статті досліджено сутність та процедуру витратного підходу, що дозволяє розрахувати кількісне і якісне значення кожного елементу витрат й визначити його питому вагу в загальному обсязі ресурсомісткості. Визначено, що найбільш ефективним стратегічним інструментом для вирішень завдання забезпечення стійкості підприємства готельно-ресторанної сфери є векторна функція цілі, основна її мета полягає у виявленні об'єкту, який буде оптимальний для кожного певного критерію. Виходячи з завдання забезпечення стійкого економічного розвитку, векторна функція цілі включатиме критерії оцінки – показники ефективності та ресурсомісткості діяльності підприємства, що максимізуються або мінімізуються. Виділені критерії оцінюють різні стани аналізованого об'єкту, відносно якого ухвалюється рішення. Доведено, що використання при оцінки економічної стійкості в таксономії на основі витратного підходу дозволяє агрегувати різнорідні показники діяльності підприємства в один і виявляти вплив різних факторів на ефективність, а значить і стійкість його діяльності. Визначено, що у методі розрахунку за питомими витратними показниками між результативним і факторним параметрами використовується зв'язок у виді прямої пропорційної лінійної функції. Така апроксимація може витримуватися тільки у вузьких діапазонах зміни показника витратомісткості. Тому для кожного діапазону доцільно призначати свій питомий показник. Оцінка динамічної економічної стійкості підприємства прогнозується в певному періоді часу за допомогою визначення дисперсії залишків або показника середньоквадратичного відхилення (вибірковій дисперсії). Побудовано алгоритм програми дії, яка складається з аналізу, оцінки, прогнозування, оптимізації, і є інструментом управління стійкістю підприємства на основі моніторингу витрат та цільової функції. Реалізація цільової функції при заданих обмеженнях сприяє формуванню механізму стійкого розвитку підприємства в умовах невизначеності та динамічності зовнішнього середовища.

Ключові слова: витратний підхід; готельно-ресторанна сфера; економічна стійкість; сталий розвиток; методи оцінки

© Юдіна О. І., к.е.н., 2019

UDC 338.512: 544.032.1: 640.432+41

COST APPROACH METHODOLOGY IN ASSESSING ECONOMIC STABILITY OF ENTERPRISE OF HOTEL AND RESTAURANT SECTOR

DOI 10.30838/ P.ES.2224.040719.174.557

JEL: L83, M42

Judina O., PhD in Economics

Higher Educational Institution "Dnipro Humanities University"

The article is devoted to improving the employment of cost approach methodology in assessing economic stability of enterprise of hotel and restaurant sector. The essence and the procedure of cost approach which allows calculating qualitative and quantitative value of every cost element and define its relative share in the total resource intensity have been investigated in the paper. It is determined that the most efficient strategic instrument for solving the issues of ensuring economic stability of the enterprise in hotel and restaurant sector is the vector-valued objective function. Its primary goal is to determine the object optimal for each specific criterion. Proceeding from the objective of ensuring sustainable economic growth, vector-valued objective function will include the assessment criteria – performance indicators and resource intensity indicators of operational activity of enterprise that maximize or minimize. The identified criteria assess various states of the analyzed object, with regard to which the decisions are approved. It has been substantiated that the use of economic stability assessment in the taxonomy on the basis of cost approach allows aggregating diversified indicators of the enterprise into a single indicator and identify the impact of various factors upon efficiency and, consequently, stability of the enterprise activity. It is determined that within the scope of the method of calculation by unit costs indicators between result-related and factor-related parameters the connection is employed in the form of proportional linear function. Such approximation cab be maintained only within narrow range of variation of resource intensity indicator. Therefore, for each range it is expedient to allocate its specific 'per unit' indicator. Assessment of dynamic economic sustainability of the enterprise is forecasted within a particular time period by means of determining residual variance or root-mean-square deviation indicator (sample variance). An algorithm is established with regard to the agenda for action that encompasses analysis, assessment, forecasting, optimization and serves as an instrument of managing the stability of the enterprise based upon cost monitoring and objective function. Realization of the object function with set restrictions contributes to forming the mechanism of sustainable development of the enterprise in the conditions of uncertainty and dynamic nature of external environment.

Keywords: cost approach; hotel and restaurant sector; economic stability; sustainable development; evaluation methods

Актуальність. У межах створення ефективної системи управління стійкістю підприємств готельно-ресторанної сфері, як свідчить світовий досвід, доцільним є застосування витратного підходу. Він являє собою сукупність методів оцінки витрат ресурсів щодо здійснення виробничо-комерційної діяльності підприємства, заснованих на визначенні витрат, необхідних для отримання планованих результатів діяльності та забезпечення стійкості підприємства. При витратному підході у якості міри вартості приймаються загальна сума та елементи витрат на виробництво і реалізацію товарів та послуг (тобто витрати ресурсів за елементами і собівартість з операційної, виробничої та адміністративно-збутової діяльності), а також витрати за іншими видами діяльності підприємства, які забезпечують отримання запланованих результатів й підвищення їх ефективності.

Витратний підхід має виняткову універсальність, оскільки теоретично будь-який процес, що складає фінансово-господарську діяльність підприємства ґрунтується на споживанні певних видів ресурсів, тобто витрат ресурсів, і може бути представлений у вигляді показників ресурсомісткості й ефективності їх використання. За допомогою методів витратного підходу визначається вартість реалізації продукції та надання послуг, що є характерним для підприємств готельно-ресторанної сфери та безпосередньо позначається на їх стійкості. З цього погляду, дослідження у напрямі вдосконалення методів витратного підходу та адаптація їх використання при оцінюванні економічної стійкості підприємства готельно-ресторанної сфери не втрачають своєї актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам забезпечення стійкості та економічному розвитку підприємств, зокрема, готельно-ресторанної сфери, присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Вони містять теоретико-методологічні та методичні аспекти вирішення проблем оцінки та створення системи управління ресурсами й витратами, що внесло значний внесок в їх вивчення. Серед них необхідно виділити праці: Андрушківа Б. М. [1], Бобровської О. [2], Василенко В. О. [3], Волкової Л. В. [4], Гончарова А. В. [5], Зинов'єва Ф. В. [6], Харазішвілі Ю. М. [7], Чайківського І. А. [8] та інших. На думку Б. М. Андрушківа і Л. М. Мельник оцінювання стійкості та розвитку підприємства повинно базуватися на системно-інтегрованому підході, шляхом виокремлення багатофакторних показників, що

відображають зв’язок між економічною, соціальною та екологічною складовими, а під сталим розвитком підприємства розуміють задоволення його потреб, тобто отримання прибутку та покращення іміджу на конкуруючому ринку, зростання продуктивності праці, оптимізація енергоспоживання, зниження відходів, підтримка з боку органів місцевого самоврядування, вихід на зовнішні ринки. [1]. О. Бобровська визначає економічну стійкість та розвиток як сукупність можливостей реалізації наявних ресурсів у господарської діяльності економічних суб’єктів [2]. Василенко В. О. приділяє увагу визначенню та оцінки окремих складових, структурних підрозділів підприємства, ефективне управління якими дає можливість забезпечити економічну стійкість та сталий розвиток як незворотні, закономірні зміни за рахунок використовування організаційною системою управлінських резервів [3]. Л. В. Волкова під терміном «економічна стійкість підприємства» розуміє такий режим його функціонування, при якому, безумовно, виконуються оперативні, поточні й стратегічні плани роботи підприємства за рахунок реалізації на регулярній основі заходів щодо попередження, виявлення, оцінки та нейтралізації ринкових загроз для виконання плану [4]. А. В. Гончаров у своїй роботі вказує на те, що розвиток підприємства як економічної системи являє собою сукупність ресурсних потенціалів, організаційних здібностей до оцінки, формування та готовності до втілення конкретних заходів по досягненню суб’єктом господарювання економічної стійкості [5]. Зинов'єв Ф. В. в рамках дослідження приділяє увагу економічної стійкості підприємства, яка забезпечується шляхом виявлення центрів впливу та оцінки взаємозв'язків між його структурними елементами (процесами), що дозволяє виявити напрями розвитку організаційної структури на довгостроковому інтервалі як основному факторі економічного розвитку [6]. На думку Ю. М. Харазішвілі сталий розвиток є інтегральною оцінкою і характеристикою стійкості економічної системи, що включає найважливіші, взаємозв’язані структурні складові її розвитку, які відображають функціонування окремих сфер економіки – економічної, соціальної, екологічної [7]. І. А. Чайківський визначає сутність сталого розвитку підприємства у спроможності за рахунок оцінки і мобілізації своїх внутрішніх резервів створити таку раціональну структуру виробництва, яка б при прояві випадкових зовнішніх впливів сприяла пом'якшенню несприятливих наслідків і одержанню мінімальних

відхилень від сформованої тенденції розвитку [8]. Але незважаючи на великий обсяг досліджень у цьому напрямі, недостатньо дослідженим залишаються питання використання методів витратного підходу, що не дозволяє забезпечити стійкість підприємства готельно-ресторанної сфери з урахуванням вимог ринку та сучасних тенденцій.

Метою статті є удосконалення використання методів витратного підходу при оцінюванні економічної стійкості підприємства готельно-ресторанної сфери.

Виклад основних результатів дослідження. Процедура витратного підходу моделює схему витрат різних видів ресурсів (матеріальних, трудових, техніко-технологічних, маркетингових, адміністративних, інвестиційних, інноваційних та ін.) на отримання заданих параметрів роботи підприємства, і описується системою «витрати - доходи» або «собівартість + прибуток», за умови мінімізації перших і максимізації других. Процедура витратного підходу включає збір і аналіз інформації про внутрішню будову об'єкту, його структуру, склад основних елементів, зовнішні й внутрішні взаємозв'язки процесів, що відбуваються. В ході аналізу розглядаються кількісні та якісні показники, оцінюється ступінь їх взаємовпливу в поелементному і агрегованому стані.

Таким чином, якість даних процесів може бути охарактеризована величиною показників ресурсомісткості та ефективності (доходності), а також ступенем їх взаємодії й інтегрованого впливу на досягнення необхідних результатів.

Оскільки при оцінці витратним підходом процеси, що вивчаються, підрозділяються на складові елементи, необхідно мати інформацію про їх економічну структуру, на основі якої можливо встановити зв'язок між витратами ресурсів, повною собівартістю, рентабельністю та ефективністю їх використання.

Відповідно до економічного змісту, всі витрати, що створюють собівартість вироблених продуктів (товарів, робіт, послуг), групуються за економічними елементами. Таке угрупування пояснюється тим, що дозволяє визначити загальний обсяг спожитих на підприємстві ресурсів і здійснити інтеграцію витрат для забезпечення моніторингу, обліку і контролю ефективності діяльності господарюючих суб'єктів.

Економічні елементи – це економічно однорідні за складом витрати на випуск і реалізацію сукупної продукції (товарів, робіт, послуг), що

включаються в собівартість. Таке угрупування показників ресурсомісткості забезпечує одноманітне визначення їх складу і включає: матеріальні витрати; амортизацію (витрати) основних фондів; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні потреби; інші витрати. Економічні елементи витрат характеризують операційну діяльність підприємства і залежать від виробничо-технологічних факторів.

Слід зазначити, що виробничо-технологічні фактори характеризуються складом, структурою і прогресивністю технічних засобів (основних фондів), а також рівнем використовуваних технологій у виробничо-збутової діяльності.

Виробничо-технологічні фактори впливають на обсяг виробництва і реалізації продукції, що призводить до зниження постійних витрат. Збільшення обсягу виробництва і продажів, створює додаткові передумови для ефективного застосування високопродуктивних технологій і викликає економію на змінних витратах. А наявність високопродуктивних і автоматизованих техніки і устаткування, забезпечення автоматизації й технологічності процесів підвищують рівень організаційної системи управління на підприємстві, зі зростанням цього рівня скорочуються адміністративно-управлінські витрати, що дає можливість знизити собівартість продукції в цілому, і підвищити ефективність функціонування підприємства, а отже, і його економічну стійкість.

Використання методів витратного підходу дозволяє розрахувати кількісне і якісне значення кожного елементу витрат в досліджуваному процесі й визначити його питому вагу в загальному обсязі ресурсомісткості виробництва. Питомі витратні показники достатньо прості у сприйнятті та легко застосовні, особливо для динамічних оцінок стійкості значення показників. Їх безперечною гідністю є те, що вони можуть використовуватися для аналізу та оцінки будь-яких процесів. Для вибірки елементів розраховується питома вага і середнє значення показника. Далі його середнє значення перевіряється на стійкість за допомогою середнього квадратичного відхилення і коефіцієнта варіації. Якщо коефіцієнт варіації знаходиться у допустимих межах, то питомий витратний показник визнається стійким, і його приймають для оцінки процесу (об'єкту). Якщо питомий показник нестійкий, то склад вибірки змінюється і процедура повторюється.

Оцінка економічної стійкості підприємства викликає необхідність формування інформаційного масиву даних, що дозволяє проводити моніторинг витрат і аналізувати їх вплив на рівень ефективності діяльності та економічне зростання підприємства, і, отже, на основі отриманих результатів формувати відповідний інструментарій з управління стійким економічним розвитком суб'єкта господарювання.

Система управління ґрунтується на розробці стратегії, яка є комплексним планом дій підприємства, направленим на досягнення основоположної мети і полягає в розробці методології постановки і досягнення цілі шляхом вирішення конкретних завдань. Тому стратегічне управління направлене на досягнення стратегічної мети за допомогою стратегічних інструментів [9]. Найбільш ефективним стратегічним інструментом для вирішень позначеного завдання є векторна функція цілі (ВФЦ).

Основна мета ВФЦ полягає у виявленні об'єкту x, який буде оптимальний для кожного певного критерію. Виходячи з поставлених завдань стійкого економічного розвитку, векторна функція цілі $F_i(x)$ включатиме критерії оцінки $F_n(x)$, що максимізуються або мінімізуються, і до яких відносяться показники ефективності та ресурсомісткості діяльності:

$$F_i(x) = \{F_1(x), F_2(x), \ldots. F_n(x)\} \quad (1)$$

$$F_i(x) \rightarrow extr,\ i = 1, 2, \ldots, n \quad (2)$$

де $F_i(x)$ - векторна функція цілі i-го параметру (фактору);
x – оцінюваний параметр (фактор);
n – кількість оцінюваних параметрів (факторів);
$F_i(x) \rightarrow extr$ – цільова функція мінімізації або максимізації параметрів.

Виділені критерії оцінюють різні стани аналізованого об'єкту, відносно якого ухвалюється рішення. Вони повинні відповідати наступним вимогам:

1. Однорідність критеріїв $F_i(x)$, включених у векторну функцію цілі, за видом екстремуму, тобто всі критерії є такими, що максимізуються $(F_i(x) \rightarrow max)$, або такими, що мінімізуються $(F_i(x) \rightarrow min)$.

2. Всі досліджувані критерії повинні бути сумірними, тобто мати однакові одиниці вимірювання.

3. Всі критерії повинні бути зіставними, тобто відображати рівнозначні індикатори функції цілі.

Оцінка динамічної економічної стійкості підприємства прогнозується в певному періоді часу за допомогою визначення дисперсії залишків 6^2 або показника середньоквадратичного відхилення (вибірковій дисперсії) 6:

$$6 = 6(x) = \sqrt{\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(X_i - \overline{X_i})^2} \quad (3)$$

де 6 - середньоквадратичне відхилення економічного показника;

X_i – i–й елемент вибірки;

n – об'єм вибірки;

$\overline{X_i}$ – вибіркове середнє значення факторної ознаки (оцінка математичного очікування величини економічного показника, рівня стійкості).

Оцінка математичного очікування величини розраховується за формулою:

$$\overline{X_i} = \sum_{i=1}^{n} X_i = \frac{1}{n}(X_1 \dots X_n) \quad (4)$$

При цьому дисперсія і середньоквадратичне відхилення показують абсолютну змінність (коливання) величини ознаки і характеризують очікуваний рівень стійкості. Також для якісного вимірювання економічної стійкості використовується коефіцієнт варіації, який забезпечує можливість зіставлення показників, виражених в різних одиницях вимірювання, і дорівнює відношенню середньоквадратичного відхилення та математичного очікування:

$$V = V(x_i) = \frac{\sigma}{\overline{X_i}} \quad (5)$$

де $V(x_i)$ – коефіцієнт варіації факторного параметра.

Коефіцієнт варіації дає можливість стандартизувати досліджувані показники, привести абсолютні значення до відносних та здійснити їх оцінку, тобто, чим більше величина варіації, тим сильніше мінливість факторної ознаки, що свідчить про необхідність мінімізації даного критеріального параметру. Таким чином, очікуваний рівень економічної

стійкості підприємства можливо розрахувати у виді математичного очікування, значення якого є максимізованим. А показник варіації підлягає мінімізації [10].

Використання даних критеріїв оцінки економічної стійкості в таксономії дозволяє агрегувати різнорідні показники діяльності підприємства в один і виявляти вплив різних факторів на ефективність, а значить і стійкість його діяльності.

Також на основі витратного підходу у дослідженні застосовуються кореляційні моделі. Метод розрахунку за допомогою витратних кореляційних моделей є окремим випадком застосування кореляційно-регресійного аналізу для вирішення завдань оцінювання, коли у якості факторів, що впливають, використовуються показники витрат ресурсів підприємства.

У методі розрахунку за питомими витратними показниками між результативним і факторним параметрами використовується зв'язок у виді прямої пропорційної лінійної функції, що проходить через нуль. Така апроксимація може витримуватися тільки у вузьких діапазонах зміни показника витратомісткості. Тому для кожного діапазону доводиться призначати свій питомий показник, а розширення діапазону математичної моделі відбувається на основі використання складніших функції зв'язку між результуючими і факторними ознаками шляхом підбору найбільш якісного рівняння регресії. У практиці оцінки найбільшого поширення набули парні кореляційні моделі.

Парна кореляція спрямована на виявлення наявності й форми кореляційної залежності між результуючим показником і одним із параметрів, що впливають, шляхом обробки даних за досліджуваною статистичною вибіркою. При цьому передбачається умовна рівність значень всіх інших неврахованих факторів, а результативний показник Y_i є функцією f від значення головного витратного показника X_i, що включає випадкову компоненту процесу $\mathcal{E}_i$, тобто $Y_i = f(X_i) + \mathcal{E}_i$. Описана регресійним рівнянням кореляційна залежність представляє економіко-математичну модель. Економіко-математичне моделювання існує в тріадах «модель-алгоритм-програма» [9].

Висновки. Алгоритм, що побудовано, створює програму дії, яка складається з аналізу, оцінки, прогнозування, оптимізації, і є інструментом управління стійкістю підприємства на основі моніторингу

витрат та цільової функції. Реалізація цільової функції при заданих обмеженнях і допущеннях базується на сукупності способів забезпечення взаємозв'язаної діяльності всіх підсистем підприємства, використання яких сприяє формуванню механізму стійкого розвитку підприємства в умовах нестабільності, невизначеності та динамічності економічного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрушків Б. М. Концептуальні положення оцінювання рівня досягнення сталого розвитку підприємства / Б. М. Андрушків, Л. М. Мельник // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми та перспективи сталого розвитку підприємств та регіонів України». – Дніпропетровськ : ДГУ. – 2016. –С. 122 – 124.
2. Бобровська О. Сталий розвиток регіонів України: проблеми і шляхи їх розв’язання / О. Бобровська // Публічне управління: теорія та практика : електроний збірник наукових праць. - № 1 (15). – 2016. Режим доступу : http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-01(15)/15.pdf.
3. Василенко В. А. Инновации и креативность на предприятиях как императив стабилизации экономики: "Національна економіка в умовах формування нової фінансово-економічної архітектури світу: монографія". — Полтава : ПУЕТ, 2014. — 320 с. — С. 207–232.
4. Волкова Л. В. Формирование механизмов устойчивого развития промышленного предприятия (на основе рециркуляции изделий): автореф. дис. док. экон. наук. - Новосибирск, 2016.
5. Гончаров А. В. Устойчивое развитие региона: потенциал, факторы, критерии, индикаторы / А. В. Гончаров // Казанская наука, Казань. - № 1. – 2015. – С. 53-57.
6. Зиновьев Ф. В. Концептуальный подход к исследованию процессов трансформации экономики // Экономика и управление. – 2012. - № 2-3. – С. 3-6.
7. Харазішвілі Ю. М. Проблеми оцінки та інтегральні індекси сталого розвитку промисловості України з позицій економічної безпеки / Ю. М. Харазішвілі, В. І. Ляшенко // Економіка України. – 2017. - № 2. – С. 3-23.
8. Чайківський І. А. Механізми забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств / І. А. Чайківський // Науково-вир. журнал «Інноваційна економіка». - 2014. - № 6 (55). - С. 108-114.

9. Юдіна О. І. Особливості організації інноваційної діяльності у сфері ресурсозбереження: монографія. – Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф». – 2013. – 256 с.
10. Костирко Л. А. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства: монографія. [2-ге вид., перероб. і доп.]. Х.: Фактор. 2011. 336 с.

REFERENCES:

1. Andrushkiv, B. M., Mel′nyk, L. M. (2016) *Kontseptual'ni polozhennya otsinyuvannya rivnya dosyahnennya staloho rozvytku pidpryyemstva* [Conceptual provisions for assessing the level of achievement of sustainable enterprise development], Materialy Vseukrayins′koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi «Aktual′ni problemy ta perspektyvy staloho rozvytku pidpryyemstv ta rehioniv Ukrayiny», Dnipropetrovs′k, DHU, 122 – 124 (in Ukrainian).
2. Bobrovs′ka, O. (2016) *Stalyy rozvytok rehioniv Ukrayiny: problemy i shlyakhy yikh rozv"yazannya* [Sustainable development of Ukrainian regions: problems and ways of solving them], Publichne upravlinnya: teoriya ta praktyka: elektronyy zbirnyk naukovykh prats′, 1 (15), URL: http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-01(15)/15.pdf (in Ukrainian).
3. Vasylenko, V. A. (2014) *Ynnovatsyy y kreatyvnost' na predpryyatyyakh kak ymperatyv stabylyzatsyy ékonomyky: "Natsional'na ekonomika v umovakh formuvannya novoyi finansovo-ekonomichnoyi arkhitektury svitu: monohrafiya"* [Innovations and creativity at enterprises as imperative of stabilization of economy: "National economy in the conditions of formation of new financial and economic architecture of the world: monograph"], Poltava, PUET, 320, 207 - 232 (in Ukrainian).
4. Volkova, L. V. (2016) *Formirovaniye mekhanizmov ustoychivogo razvitiya promyshlennogo predpriyatiya (na osnove retsirkulyatsii izdeliy): avtoref. dis. dok. ekon. nauk* [Formation of mechanisms for sustainable development of an industrial enterprise (based on product recycling)], Novosibirsk (in Russia).
5. Goncharov, A. V. (2015) *Ustoychivoye razvitiye regiona: potentsial, faktory, kriterii, indikatory* [Sustainable development of the region: potential, factors, criteria, indicators], Kazanskaya nauka, Kazan', 1, 53-57 (in Russia).
6. Zinov`ev F. V. (2012) *Kontceptual`ny`i` podhod k issledovaniiu protcessov transformatcii e`konomiki* [Conceptual approach to the study of transformation processes of economy], E`konomika i upravlenie, 2-3, 3-6 (in Russia).
7. Kharazishvili, Yu. M., Lyashenko, V. I. (2017) *Problemy otsinky ta intehral'ni indeksy staloho rozvytku promyslovosti Ukrayiny z pozytsiy ekonomichnoyi bezpeky* [Problems of

assessment and integral indices of sustainable development of the industry of Ukraine from the standpoint of economic secure], Ekonomika Ukrayiny, 2, 3-23 (in Ukrainian).

8. Chajkivs'kyj, I.A. (2014), *Mekhanizmy zabezpechennya staloho rozvytku sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv* [Mechanisms for providing sustainable development of agricultural enterprises], *Naukovo-vyr. zhurnal "Innovatsijna ekonomika"*, 6 (55), 108-114 (in Ukrainian).
9. Judina O. I. (2013) *Osoblivosti organizatciї innovatcii`noї diial`nosti u sferi resursozberezhennia* : *monografiia* [The features of organization of innovative activities in the field of resource : monograph], Ternopil`: TzOV "Terno-graf", 256 (in Ukrainian).
10. Kostyrko L. A. (2011) *Diahnostyka finansovo-ekonomichnoyi stiykosti pidpryyemstva: monohrafiya (2-he vyd., pererob. i dop).* [Diagnosis of financial and economic sustainability of an enterprise: a monograph, 2nd ed., Remaking. and ext., KH.: Faktor, 336 (in Ukrainian).